

INTRODUCING תפלת ערבית WITH פסוקים

Rabbi Zeligman Baer in his סדר עבודת ישראל includes the following note in his opening to תפלת ערבית:

סדר עבודת ישראל – במדינות אשכנז ופולין מתפללים בעבור תפלת ערבית מיד אחר תפלת מנחה מפני הטורח, ומיד אחר קדיש תתקבל מתחילין' והוא רחום. ויש נוהגים להתפלל ערבית בזמנה, דהיינו משעת יציאת ג' כוכבים קטנים, והוא מנהג כשר, ובפרט בימי ספירת העומר כדי לקיים מצות הספירה בעבור בזמנה. ואומרים מתחילה שיר המעלות והפסוקים והצי קדיש אחריהם, ואחר כך והוא רחום וכו'. שיר המעלות, הנה ברכו את י-י, כל עבדי י-י, העמדים בבית י-י בלילות. שאו ידכם קדש, וברכו את י-י. יברך י-י מציון, עשה שמים וארץ. י-י צב-אות עמנו, משגב לנו אלהי יעקב סלה. י-י צבאות, אשרי אדם בטח בך. י-י הושיעה, המלך יעננו ביום קראנו. הצי קדיש.

Translation: In the Rhineland and in Poland, it is the custom to recite Tefilas Maariv immediately after Tefilas Mincha out of concern for troubling the community. Immediately after completing Kaddish Tiskabel at Tefilas Mincha they begin to recite Tefilas Maariv by saying V'Hu Rachum. There are others who follow the practice of reciting Tefilas Maariv at its correct time; i.e after three small stars become visible in the sky. That is the proper practice to follow particularly on the days on which we count the Omer in order to fulfill the Mitzvah of counting the Omer at its correct time. Before reciting Tefilas Maariv, it is the practice to recite one chapter of Tehillim and several verses and to recite Half Kaddish.

Rabbi Zeligman explains the basis for the practice of reciting פסוקים before תפלת ערבית: סדר עבודת ישראל – שיר המעלות. מזמור קלד'. ולא נזכר בסדור רב עמרם ולא בהרמב"ם ואבודרהם וכלבו גם בספר יראים, אך בעל אליה זוטא לאורה חיים ס' רל"ז כתב בשם שלטי גבורים שנהגו לאומרו משום דאמרינן (בברכות ד' עמ' ב') אדם בא מן השדה בערב, אם רגיל לקרות קורא, וקורא קריאת שמע ומתפלל, והאר"י ז"ל לא היה אומר המזמור רק הפסוקים י-י צבאות עמנו וכו'.

Translation: Shir Ha'Ma'Alos, Chapter 135. This practice is not found in Seder Rav Amrom Gaon, the Rambam, the Avudrohom, the Kolbo nor in the Sefer Yirai'Im. However, the Ba'Al Eliya Zutra in his comments to Orach Chayim section 137 wrote in the name of the Shiltei Giborim that it was a custom to recite these verses based on the Gemara in Maseches Brachos 4, side 2 which provides: upon returning home from the field in the evening, if a man is able to study the Written Law, but nothing more, let him study the Written Law and then he recites Kriyas Shema and Shemona Esrei. It was not the practice of the AR"Y to recite this chapter of Tehillim but it was his custom to recite the verses beginning with Hashem Tzvaokos.

1. Notice that Rabbi Baer does not indicate that עלינו לשבח was recited after תפלת מנחה. This omission may represent one of two practices; that when תפלת ערבית was recited immediately after תפלת מנחה, עלינו לשבח was not recited after תפלת מנחה or that in those locations עלינו לשבח was never recited after תפלת מנחה, a practice that we examined previously in our study of תפלת מנחה

The following is the source referred to by Rabbi Baer but found in אליה רבה:

אליה רבה סימן רלז—כתב שלטי גבורים ריש ברכות [ב ע"א אות ד] נהגו בקצת מקומות לומר שיר המעלות הנה ברכו וכו' [תהלים קלד] קודם מעריב, משום דאמרינן [שם ד ע"ב] רגיל לקרות קורא דצריך לקרות קריאת שמע מתוך דברי תורה.² והא דאומרים מזמור זה יותר מאחרים, כתב כנסת הגדולה [הגהות טור] משום דכתיב ביה העומדים בבית ה' בלילות, אי נמי משום דכתיב שאו ידיכם קודש וברכו את ה' ע"כ. ולפי זה נראה כשנמשכה מנחה עד הלילה ומתפללין מיד מעריב אין אומרים המזמור, דלא שייך רגיל לקרות וכו' אלא כשאין מתפלל קודם.

Translation: The Shiltei Giborim wrote in the beginning of Maseches Brachos that it was the custom in some places to recite Shir Ha'Ma'Alos Hinei Barchu etc. before reciting Tefilas Maariv based on what is found in Maseches Brachos (4a): if he is able to study the Written Law, but nothing more, let him study the Written Law because he must recite Kriyas Shema only after studying words of Torah. This chapter of Tehillim was chosen because according to the book, Knesses Yisroel, it contains the verse: who stand in the House of G-d at night or because of the verse: raise your hands in holiness and bless G-d etc. Accordingly, if Tefilas Mincha was not completed until the night and Tefilas Maariv was recited immediately thereafter, this chapter of Tehillim should not be recited because it was not a situation where there was time to study Torah before reciting Tefilas Maariv. However, when Tefilas Maariv was not recited immediately after Tefilas Maariv, this chapter of Tehillim should be read.

The גמרא from מסכת ברכות that is cited in the above sources should be reviewed as well:

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ד' עמ' ב'—חכמים עשו סייג לדבריהם, כדי שלא יהא אדם בא מן השדה בערב ואומר: אלך לביתי ואוכל קימעה ואשתה קימעה ואישן קימעה, ואחר כך אקרא קריאת שמע ואתפלל. וחוטפתו שינה ונמצא ישן כל הלילה; אבל אדם בא מן השדה בערב, נכנס לבית הכנסת, אם רגיל לקרות קורא, ואם רגיל לשנות שונה, וקורא קריאת שמע ומתפלל, ואוכל פתו ומברך; וכל העובר על דברי חכמים חייב מיתה.

Translation: The Sages set boundaries for their enactments. For example: a man, on returning home from the field in the evening, should not say: I shall go home, eat a little, drink a little, sleep a little, and then I will recite the Shema and Shemona Esrei. It may happen that sleep overcomes him. He will then sleep the whole night and fail to recite Shema and Shemona Esrei at night. To prevent that from occurring, the Sages enacted the following rule: a man, upon returning home from work in the evening, should go to the synagogue. If he is able to study the Written Law, but nothing more, let him study the Written Law. If he is able to review the Mishnah, let him review the Mishnah, then he should recite the Shema and say Shemona Esrei, go home, eat his meal and say the Grace. Whoever fails to abide by the enactments of the Sages deserves to die.

2. אליה רבה is introducing a new concept; i.e that the recital of קריאת שמע in תפלת ערבית requires preparation through דברי תורה. Rabbi Zeligman Baer must disagree with this view, otherwise why recite פסוקים before תפלת ערבית only when תפלת ערבית is recited at its correct time, after three stars appear in the heaven. The פסוקים should always be recited before תפלת ערבית even when תפלת ערבית is recited immediately after תפלת מנחה. From what source did דברי תורה borrow the concept that the recital of קריאת שמע in תפלת ערבית requires preparation through דברי תורה? Perhaps he was one of those who viewed פסוקי דימורה not as preparation for reciting עשרה עשרה but as preparation for fulfilling the מצוה of קריאת שמע.

להבין את התפלה

Rabbi Baer who cited the בעל אליה זוטא led us to believe that the practice of reciting פסוקים before reciting תפלת ערבית was instituted only for those who paused between reciting תפלת מנחה and תפלת ערבית in order to recite קריאת שמע at its proper time. Because of the break, it was necessary to study words of תורה as preparation for reciting קריאת שמע³. Rabbi Baer's premise can be challenged based on a variation to the wording of the גמרא in מסכת ברכות found in the following source:

מסכתות קטנות מסכת אבות דרבי נתן נוסחא א' פר' ב'—איזהו סייג שעשו חכמים לדבריהם? שהחכמים אומרים קריאת שמע של ערבית עד הצות רבן גמליאל אומר עד קרות הגבר. כיצד? אדם בא ממלאכתו, אל יאמר אוכל קימעה ואשתה קימעה ואישן קימעה ואחר כך אקרא קריאת שמע, נמצא ישן כל הלילה ואינו קורא; אלא אדם בא ממלאכתו בערב ילך לבית הכנסת או לבית המדרש אם רגיל לקרות קורא ואם רגיל לשנות שונה, ואם לאו קורא קריאת שמע ומתפלל וכל העובר על דברי חכמים חייב מיתה.

Translation: What boundaries did the Sages set for their enactments? Our Sages said that the deadline for the recital of Kriyas Shema at night was midnight. Rabban Gamliel said: Until the rooster called out in the morning. How was this dispute an example of the Rabbis setting boundaries? A man, on returning home from work should not say: I shall eat a little, drink a little, sleep a little, and then I will recite the Shema. Instead what happens to him? He falls asleep and sleeps through the night and fails to recite Kriyas Shema. To avoid that from happening, our Rabbis enacted the following rule: a man, upon returning home from work in the evening, should go to the synagogue or to the Beis Midrash. If he is able to study the Written Law, but nothing more, let him study the Written Law. If he is able to review the Mishnah, let him review the Mishnah. If not let him recite Kriyas Shema and recite Shemona Esrei. Whoever fails to abide by the enactments of the Sages deserves to die.

This variation is significant because it provides that a person can learn תורה שבכתב or תורה שעל פה or recite קריאת שמע before reciting שמונה עשרה in תפלת ערבית. The words: קורא קריאת שמע in this excerpt do not represent the performance of the מצוה of קריאת שמע. Instead it refers to the reading of the פרשיות of קריאת שמע as an activity that is similar to studying תורה שבעל פה or תורה שבכתב. Under what circumstances would a person read the פרשיות of קריאת שמע in a manner that is similar to studying תורה שבעל פה or תורה שבכתב? When תפלת ערבית is recited earlier than the earliest time to recite קריאת שמע. As preparation for reciting שמונה עשרה, some would learn קריאת שמע; some would study תורה שבעל פה and some would recite קריאת שמע.

The ערוך השולחן explains why the פסוקים beginning עמנו are also included:

ערוך השולחן אורח חיים סימן רלז—סעיף ב'—ויש נהגו לומר גם מזמור שיר המעלות הנה ברכו וגו' קודם ברכו או קודם והוא רחום או אח"כ והטעם לפי שבגמ' אמרו אם רגיל לקרות קורא וכו' ואח"כ קורא ק"ש ומתפלל ונהגו במזמור זה משום דכתיב בו העומדים בבית ד' בלילות ויש מוסיפים פסוק יומם יצוה ד' חסדו ובלילה שירה עמי (תהלים מב', ט') והוא

3. Based on the words of the רבה אליה above: דצריך לקרות קריאת שמע מתוך דברי תורה.

מעניינא כמובן וגם מוסיפים פסוק ותשועת צדיקים מד' מעוזם בעת צרה (תהלים לז', למ') לפי שהלילה נמשלה לצרות לכן מחננים לו יתברך שיהיה מעוזינו בעת צרה ואומרים הג' פסוקים ד' צב-אות וגו' לפי שבירושלמי פ' אין עומדין [פ"ה הל' א'] אומר שלעולם לא יזווג הפסוקים האלה מפידך על שם וכל בטחונינו בפסוקים אלו שהוא יתברך עמנו ומשגב לנו והוא יעננו ביום קראנו ואומרים הצי קדיש ודווקא כשיש עשרה שאמרו אלו הפסוקים ואחר הקדיש אומר הש"ץ ברכו וכו':

Translation: There are those whose custom it was to recite the chapter from Tehillim beginning: Shir Ha'Ma'Alos Hinei Barchu etc. before reciting Barchu or before reciting the verses: V'Hu Rachum or after V'Hu Rachum. The basis for this practice is the Gemara that provides that if a person is able to study the Written Law he does so and then recites Kriyas Shema and Shemona Esrei. They chose this chapter of Tehillim because it contained the verse: those who are standing in the House of G-d in the nights. Some add the verse: in the day G-d will command His compassion and at night may His resting place be with me. The reasons to recite these verses are easy to understand. Some also add the verse: The salvation of the righteous is from G-d, Their stronghold in time of distress. This verse is recited because the night is compared to calamities. We beseech G-d that He be our shield in times of difficulties. We recite the three verses of Hashem Lord of Hosts because the Talmud Yerushalmi in the chapter Ain Omdin provides that these verses should never be distant from your mouth because of the importance of believing in the message of these verses that G-d is our shield and responds to us in our times of need. Then they recite Half Kaddish. However, they can recite Kaddish only if ten men were present when these verses were recited. After Kaddish, the prayer leader opens Tefilas Maariv with Barchu.

The סידור בנוסח קצת קהילות ספרדים, סידור תפלת רפאל, includes the chapter of שיר המעלות, הנה ברכו together with תפלת ערבית לדוד ה' אורי וישעי with the following notation:

יש נוהגים לומר מזמורים אלו לפני תפלת ערבית. ורבינו האר"י ז"ל לא נהג לומר שום מזמור כלל.

The נוסח יהודי מרוקו, סדור דרכי אבות השלם, also provides for the recital of שיר המעלות, הנה ברכו together with תפלת ערבית לדוד ה' אורי וישעי with the following note: בכל יום אומרים. In addition, the סדור provides for the recital of additional chapters of תהילים before תפלת הודו לה' כי, ראש חודש (תהילים קד') ברכי נפשי; on certain days of the year; שפטני (תהילים מב') למנצה משכיל לבני קרח, חול המועד פסח (תהילים קז') טוב (תהילים) למנצה לבני קרח מזמור, חול המועד סוכות (תהילים מג') א-להים וריבה ריבי למנצה על אילת and בית החתן (תהילים סט') למנצה על שושנים; בית אבלים (מט') תענית אסתר ובפורים (תהילים כב') השחר.

Some follow the custom of reciting תהילים כט', מזמור and תהילים קמד', לדוד ברוך ה' before תפלת מעריב מוצאי שבת. It would appear that this practice developed out of concern for the מסכת ברכות גמרא, since all wait until three small stars are visible in the sky before reciting תפלת מעריב מוצאי שבת.